

Considerații pe marginea unor obiceiuri și cântece păstorești din sud-estul Transilvaniei (Brașov și Covasna).

Circulație și stratificare

Bibliografia de specialitate, cu referire la categoriile și speciile muzicale, prin care ni se înfățișează viața spirituală a păstorilor români este, astăzi, în general, destul de cuprinzătoare¹. Culegerile muzicale efectuate în timp, dovedesc, mai ales, prin problematica și conținutul lor poetic-melodic, nu numai vechimea dar și perpetuarea, pe timp îndelungat, a unor cântece, melodii de joc și obiceiuri tradiționale legate, evident, de o viață păstorească intensă.

Lectura culegerilor, studiilor sau lucrărilor monografice, semnate de Constantin Brăiloiu, Emilia Comișel, Ghizela Sulițeanu, Gottfried Habenicht, Cornelia Dan Georgescu, Adrian Fochi, Tatiana Gălușca-Crâșmariu și colaboratorii², apoi culegerile și însemnările personale³ ne vor confirma, mereu, trăinicia și bogăția unui repertoriu folcloric ce poartă pecetea păstoritului autohton.

Remarcată în aceeași măsură de istorici și geografi, Țara Bârsei, de exemplu, a reprezentat și din punct de vedere folcloristic o simbioză grefată atât pe structuri ale culturii tradiționale transilvane cât și pe unele prelungiri ale interfețelor petrecute de o parte și de alta a Carpaților noștri; fiindcă așa cum s-a subliniat, Branul a fost o așezare strategică cu *“portile deschise spre țara de dincolo”*⁴.

Existența păstoritului cât și tehnicile tradiționale specifice unei astfel de activități umane, toate, vor determina circulația multor credințe și practici profesionale, a unor elemente de port, cântece și jocuri, obiceiuri. În sensul celor subliniate îl menționăm aici, deocamdată, pe oierul Ioan Bârlă din Brețcu-Covasna care a spus în 1978: *“Am avut zece mii de oi, herghelii de cai, pe muntele nostru, Zăgârna. Angajam ciobani moldoveni, dar numai din cei trecuți prin școala păstoriei. Bacii erau cunoscuți ca oameni deosebiți. Tomnaticul îl făceau în Moldova, iar iernatul la Brăila. Prin Vadul Oii treceam spre Basarabia și ajungeam până în Crimeea. Eram baci. Eu n-am cântat Miorița, dar îi puneam pe ciobani să cânte colindatul și balada, căci îmi plăcea să ascult”*⁵.

Sântilia (Săcele - Brașov) sau *Târgul de Sântilie* (Fundata - Bran); *Hora lui Sântilie* (Voinești - Covasna) - odinioară veritabile petreceri de *“două țări”*⁶ de pe întreaga coloană a Carpaților - sunt și astăzi socotite ca petreceri ce vin de la strămoși. Dar în acest cadru sărbătorec prilejuit, desigur, de nedeile carpatice, se efectuau nu numai schimburi economice cu profil gospodăresc dar se ascultau și cântece lirice, epice; se juca, se propuneau anumite cutume și se depănau întâmplări depozitate în memoria timpului⁷. De asemenea, drumurile păstorești, după cum se știe, au fost și drumuri ale răspândirii cântecelor, al basmelor și credințelor de tot felul: *“pentru mocanul săcelean - de pildă - Țara Românească era «Țara» pe câmpiile căreia numeroasele lor turme de oi pășteau în voie, în bisericile și mânăstirile căreia se puteau închina și în care locuitorii nu vedeau decât frați de același sânge [...] și Doina răsuna tot atât[...] sus pe crestele muntilor ca și în șesul Bărăganului sau pustiul Dobrogei”*⁸.

Investigațiile noastre mai recente ne-au confirmat că doinele instrumentale (șireagurile), de exemplu, au continuat să aibă o accentuată frecvență în cadrul repertoriului păstorec⁹. În funcție de momentul petrecut în incinta stâniei sau al timpului de pășunat, aceste preludii instrumentale au avut, în trecut, tot atâtea denumiri precum: șireagul mare, șireagul mic, de amiază, de cină, la culcare sau sculara oilor, când plecau oile din târlă, când ies oile la munte primăvara, lăsarea la vale, când pornesc oile dimineața, mersul la muls, când pornesc oile la strungă¹⁰. Dar se cunosc și unele șireaguri ce au slujit direct activitatea specializată a păstorilor precum: la mulsul oilor, la încheatul laptelui, la bătutul untului, la măsura laptelui¹¹ etc.

“Cine a trăit măcar câteva săptămâni la stână și a ascultat cântecul din fluiet al păstorilor; cine a văzut mânatul în strungă, mulsul oilor; pornirea lor în urma ciobanului, ieșirea în cină, după anumite chemări ale cântecului, pentru acela nu mai rămâne nici o îndoială, că doina este cel mai autentic reflex al lungii noastre vieți

pastorale, începând încă din vremea străbunilor Daci”¹²(subl.n.).

Având în vedere un astfel de repertoriu, etnomuzicologul Constantin Brăiloiu nota, într-unul dintre studiile sale, publicate la Paris în 1958: “*Omul nu cântă nici din gură, nici din instrument numai pentru plăcerea sa oricând și oriunde: puterea sunetelor îi servește să țină în frâu sau să împace puterile răufăcătoare care îl înconjoară, să asigure succesul muncilor sale și fecunditatea animalelor sale [...]. De aceea - apreciază savantul român - muzica este totodată indispensabilă, ca să zicem așa - utilitară*”¹³.

Cu privire la baladele păstorești, Tiberiu Brediceanu a lucrat mulți ani la rând pentru finalizarea temei sale de cercetare: *Miorița - studiu și culegere de folclor*. Punând în discuție autenticitatea unor variante literare culese de G. Cătană în Banat, sau V. Bumbac, în Bucovina, folcloristul menționat va dubla unele dintre culegerile poetice precedente cu melodiile lor, culese din localitatea Covasna.

Comparând, desigur, mai multe “*miorițe*” cu *Miorița* culeasă din Turcheș - Săcele (8-VI-1937), Tiberiu Brediceanu formulează ideea că locul de “*naștere al baladei, de unde s-a lansat întâia versiune a textului «Mioriței» (...) nu poate fi altul decât stâna unor ciobani de pe Țara Bârsei, situată pe teritoriul transilvan, în nemijlocita apropiere de punctul de întâlnire cu teritoriul vrâncean și cu cel moldovean; adică într-un punct aflat chiar în părțile Covasnei și ale pasului Oituz*”¹⁴.

Între culegerile de folclor efectuate în anii din urmă, în localitățile Floroaia și Zăbala din județul Covasna, balada *Miorița* se deosebește de varianta Alecsandri, pe de o parte pentru că “*numărul ciobanilor-personaj este de zece, față de constantul număr de trei, iar între nouă dintre aceștia există o legătură de rudenie*”; pe de altă parte, cele trei elemente - locul, momentul și personajele acțiunii - sunt alăturate la începutul baladei, “*în același pasaj, fără o delimitare de structura epică*”. În sfârșit, pe plan poetic interesante par a fi repetițiile și enumerările¹⁵.

Dar ce alte înțelesuri ale acestei balade dăinuiesc încă în memoria ciobanilor români? “*«Miorița» - după cum se destăinuia unul dintre purtătorii de folclor menționați în culegerca Tatianeii Gălușcă-Crâsmariu - este un cântec mare: oia i-a povestii ciobanului ursita lui și el a înțeles că el trebuie să stea gata de moarte*”¹⁶; un altul spunc: “*«Miorița» o cânt mereu la stână, mai ales la fătutul oilor; ca să nască miei frumoși.*

E ca un descântec pentru bunul mers al stânei”¹⁷.

Bine reprezentată, ca și pe Buzaie¹⁸, este și piesa instrumentală “*Când și-a pierdut ciobanul oile*” sau “*Cântecul oilor*” (Bran, Poiana Mărului), interpretată la fluier sau cimpoi. Doina și jocul ce compun acest poem pastoral reprezintă un sugestiv dialog între tristețe și bucurie; două mișcări mereu în armonie. Deși acest poem muzical pastoral se cânta pentru a fi ascultat, interpreții săi îl și povestesc, înainte de a-l începe, și tot așa la început de joc. În peșteră-Bran, o asemenea piesă folclorică este cântată și vocal. Fenomenul este comparabil cu ceea ce se petrece în teatrul popular cu piesa ce reflectă transhumanța, “*Mocănașii*” sau povestea numită “*Turnei pierdute*”¹⁹.

Desigur, catalogul baladelor păstorești²⁰ este bine reprezentat în comparație cu alte subiecte ale epicii populare. Dar, fie că ne vom referi la cântecele bătrânești: *Salga, Dolga* sau *Costea, Mircea Ciobanul*, trebuie reținut că cele menționate mai înainte nu depășesc, din punct de vedere al răspândirii și al numărului lor de variante, pe cel al *Mioriței*. Dar dintr-un început, trebuie spus că balada *Gheorghilăș* a avut, după *Miorița*, cea mai lungă răspândire în Moldova, Muntenia și Dobrogea²¹, pentru ca la sfârșitul secolului al XIX-lea, aceeași creație artistică să fie atestată și în Transilvania de sud: la Vâlcele-Covasna²² sau, mai aproape de hotarul de trecere la Vălenii de Munte, la Săcele-Brașov²³. Ce dorim să spunem prin această subliniere specială? Că *Gheorghilăș* sau *Căpitan Gheorghită haiducul*, cel care suie dealul Istrei pentru a pune capăt zilelor lui Macovei, pârcălab de sat, este după cum se poate înțelege, o creație transplantată în Transilvania de Sud prin mijlocirea drumurilor de transhumanță iar pe deasupra, același cântec bătrânesc mai reprezintă și un exemplu de legătură a baladei păstorești cu balada haiducească, “*cu care ciobanii - remarca Ovid Densușianu - au avut adesea de a face*”²⁴.

Revenind asupra celor menționate mai înainte îl vom pomeni de data aceasta pe unul dintre purtătorii de folclor cu care am colaborat în anii din urmă și anume: Nicolae Țăflan din Săcele, care a tinut să spună: “*câmul treceam oile pe la Bratocea - Cheia, ca să ajungem cu ele în Baltă, cântam haiduceștile astea: «Stanciu», «Codreanu», «Grozescu», «Ghiță Cătănuță», «Iancu Jianu» sau «Gheorghilăș». Și toate aveau melodia ca la noi*”²⁵.

Iată, deci, cum între zonele etnofolclorice de contact au continuat să penetreze diverse

producții artistice care au determinat, în timp, noi suprapuneri peste stratul mai vechi sau mai nou al creației muzicale tradiționale sau al unor elemente de port, obiceiuri, meșteșuguri, etc.

Fără îndoială, cântecul propriu-zis a reprezentat în trecut, ca și astăzi, o categorie folclorică cu cea mai densă circulație în ansamblul producțiilor tradiționale din satul românesc. Din investigațiile noastre, întregite, desigur, cu lectura culegerilor de folclor muzical efectuate în spațiul Transilvaniei de Sud, se constată o mare interferență a liricii și epicii pastorale cu cântecele încadrate unui anume tip melodic dar cu aceleași texte, fie prin îmbinarea, prin contaminarea lor cu alte cântece, în drumurile practicate de păstorii români. Dar unele elemente poetico-muzicale adecvate cântecului liric din această parte de țară nu se datorează numai acestei mișcări umane de la munte la șes și înapoi ci și, după cum observa Mihai Pop în *Cercetarea folclorică de la Voinești* (1969)²⁶, pentru faptul că "până de curând pentru hore și nunți în Voinești se aduceau lăutari din Buzău. Deci în viața folclorică tradițională apare un element propriu folclorului din Muntenia și Moldova, muzica lăutărească"²⁷. Iată o situație ce trebuie cercetată "nu numai în contextul tradiției folclorice a mocanilor din sudul Transilvaniei ci și în raporturile ei cu folclorul din Vrancea și Buzău"²⁸.

Observațiile etnomuzicologului Gheorghe Oprea că *Învârtita*, existentă în mare parte a Transilvaniei, este lucrată pe ritm aksak (șchiop), iar la *Călăuțaș* în ritm binar²⁹, confirmă și ea justetea concluziilor formulate de cercetătorii domeniului.

Deși studiile de etnomuzeologie explică cu interes caracteristicile morfologice ale graiurilor noastre muzicale, trebuie spus, tot de atâtea ori, că între aceste mari zone etnomor-

fologice există "o puternică unitate". Pe bună dreptate, Gheorghe Ciobanu dovedea că această unitate "se datorește folosirii în proporție de peste 95%, a aceluiași metru (versul de 8 silabe), legătura dintre structura acestui vers și linia melodică, precum și întrepătrunderii versului propriu-zis cu genurile care dovedesc a fi dintre cele mai vechi și mai unitare pe întreg cuprinsul țării cum este, între altele, genul colindă"³⁰.

Dar cântecul propriu-zis, "cântecul doinii" în practica transilvănenilor, continuă să aibă o mare înrăurire asupra profilului moral și religios al păstorilor, al oamenilor în general. Părintele Dumitru Oltean din Covasna - Voinești ne spunea, în 1986, că atunci "când vin ciobanii mei la biserică, încep a cânta cum știu ei. Și îl auzi pe câte unul zicând: «Lasă-mă, măi, Vasile, să cânt, că așa îmi place să doinesc»"³¹.

Păstoritul, așa cum l-am surprins în câteva obiceiuri și categorii folclorice tradiționale, existente și în unele localități din județele Brașov și Covasna, a însemnat, în timp, nu numai o avuție materială dar și una profund spirituală; un colind notat în Basarabia, în 1940, evoca în mod răspicat: "De n-ar fi plugar să plugărească, / Nici negustori să negustorească, / Nici curți să înflorască"³².

Cred, iată, că cercetările etnografice au avut și vor avea mereu nevoie de ceea ce spun folcloriștii; Școala lui Dimitrie Gusti³³ sau mai noile cercetări interdisciplinare sunt un răspuns și un îndemn pentru toate proiectele cu profil etnologic, inițiate de unele instituții specializate. În prelungirea acestui gând, formulez și propunerea ca, în viitor, gruparea etnografică din cadrul Sesiunii Naționale de la Sfântu Gheorghe - *Românii din sud-estul Transilvaniei* - să poarte ca titlatură: *Secțiunea de etnografie și folclor*.

Note

1. Pentru a pune în evidență o astfel de bibliografie, am adăugat infranotelor cerute de conținutul articolului nostru și o anexă care cuprinde studiile și articolele cu trimitere directă la investigațiile efectuate în satele covășnene și harghitene.

2. Respectând ordinea nominalizărilor din acest loc, menționăm în continuare lucrările pe care le-am avut în vedere:

3. CONSTANȚIN CATRINA, *Tura Bârsei și locul său în conștelația folclorului românesc*, ms.

4. ION CONEA, *Vechile târguri nedei de pe culmile Carpaților, în Buteniul Științific* (Secția de geologie și geografie), București, nr. 1-2, 1957;

5. TATIANA GALUȘCA, CRĂSMARIU EMILIA, ST. MILICESCU ȘI NAF TUDOR, "Miorița la daco-românii și aromânii", București, Editura Minerva 1992, p. 301..

6. ION CONEA, art. cit., p. 68.

7. Idem.

8. *Viața Săceleană*, Săcele, nr. 2, 1930, p. 3.

De altfel, cercetările etno-muzicologice de până acum au pus în evidență faptul că în locurile în care uneori se stabileau ciobanii noștri, înflorea nu numai viața artistică specifică «satelor de haștină» ci și se va adăuga acesteia și cele muzicate în drumurile lor de la munte la șes sau de la șes la munte (EMILIA COMIȘEL, *Folclor muzical*, București, 1969, p. 246).

9. EMILIA COMIȘEL, *Folclor muzical*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1967, p. 240-255.

10. "Ce cântă acum nene Gheorghe Nenciu? L-am întrebat pe interlocutorul meu, la Răvăsitul oilor de la Bran (24 x 1972): gineagud ... asta se zice acum!"

11. EMILIA COMIȘEL, op.cit., p. 248.
12. S. MEHEDINTI, *Caracterizarea etnografică a unui popor prin munca și uneltele sale*, București, Ediția a doua, Socec et Co., S.A., p. 29.
13. CONSTANTIN BRĂILOIU, *Opere*, vol. II, București, Editura Muzicală, 1969, p. 269.
14. TIBERIU BREDICEANU, *Scieri*, București, Editura Muzicală, 1976, p. 269.
- Punând în discuție balada familială, vezi volumul cu același titlu. București, Editura Academiei, p. 14, tip 5²³, Alexandru I. Amzulescu demonstrează în mod credibil că "zona de gestație și de apariție a baladei Miorița este cu toată probabilitatea nu Moldova și Vrancea, ci zona Munteniei; căci Muntenia este tocmai zona unde se manifestă circulând cu cea mai mare și vie frecvență cântecul bătrânesc despre voinicul rănit și maica bătrână!" (AL. I. AMZULESCU, *Repere și popasuri în cercetarea poeziei populare*, București, Editura Academiei, 1989, p. 106).
- Așadar, apreciază același cercetător, "Miorița" își are obârșia în cea dintâi culegere a acestor balade, textul Alecsandri de către Alecu Russo de la rucărenii și dragoslăvenii transplantați începând din secolul al XVII-lea la Soveja, în extremitatea nordică a zonei vrâncene (AL. I. AMZULESCU, *Itinerar retrospectiv pe marginea miiului Mioriței vrâncene*, în REF, București, nr. 5-6, 1995, p. 516).
15. Cf. NICOLAE DUNĂRE, *Țara Bârsei*, vol. III, ms.
16. Tatiana Gălușcă, Crâșmariu și colabor., *Miorița la dacoromâni și aromâni*, București, Editura Minerva, 1992, p. 301.
17. Idem. Punând în discuție elementele poetice și muzicale ce concură la deosebiriile dintre variantele Mioriței din folclorul românesc și cele din folclorul maghiar culese între anii 1968-1969, Matyas Arpad conchide: "Miorița românească are o evidentă libertate, versurile sunt curgătoare, fără nici o întrerupere, alcătuită pe o singură sau mai multe formule melodice; variantele maghiare se împart pe strofe, de obicei cu 4 versuri, formate din 5-6 silabe; fiecare vers are melodia sa care nu poate fi substituită prin alte melodii. Miorița românească întâlnește în județul Covasna - apreciază același cercetător - are 70 de versuri în medie, iar cea maghiară 25 de versuri. Deși variantele maghiare au îmbrăcat forme specifice caracteristice baladei din folclorul respectiv, originea românească a acestora devine inconfundabilă" - Interferențe mioritice în arcul carpatic: "Floarea fără moarte", în *Calendar Litoral*, Brașov, Asociația Scriitorilor Brașov, 1970, p. 149-154.17. Ghizela Sulițeanu, "Constantin Brăiloiu și unele considerente etno-muzicologice asupra baladei Miorița", în *Revista de Etnografie și Folclor*, București, nr. 3-4, 1994, p. 223-235
18. CONSTANTIN CATRINA, "Drag mi-e cântecul și jocul. Folclor muzical din județul Brașov", CICPMAM al jud. Brașov, 1982, p. 45, ("Doina oilor", Vama Buzăului, jud. Brașov).

Comentând asupra aceleiași "ziceri" instrumentale, etno-muzicologul Felicia Diculescu ne atrage atenția că astfel de piese - doină și joc - "se suprapun în mare parte celui mai mare gen pastoral cunoscut în folcloristică sub denumirea de poem vocal-instrumental și intitulat «Când și-a pierdut ciobanul oile». În cazul nostru, desi piesele "n-au vorbă" - se spunc în același loc - avem de-a face cu «o poveste muzicală» fără text" (FELICIA DICULESCU, *Folclor muzical*

din Depresiunea Întorsura Buzăului. Materiale din Arhiva Institutului de Etnografie și Folclor «Constantin Brăiloiu», în *Angustia*, vol. III, Sfântu Gheorghe, Muzeul Carpaților Răsăriteni, 1998, p. 223-270).

19. TATIANA GĂLUȘCĂ-CRĂȘMARIU și colabor., op.cit., p. 291-293.

20. *Balade populare românești. Antologie*, de AL. I. AMZULESCU, vol. I, București, EPL, 1964, p. 178-183.

21. Idem, p. 157-158.

Față de indicele tematic și bibliografic întocmit de AL. I. Amzulescu (*Balade populare românești*, vol. I, București, EPL, 1964, p. 157-158), adăugăm la circulația baladei vitejești Gheorghilăș și următoarele variante de text și melodii publicate în: *Viata Săceleană*, Săcele - Brașov, nr. 1, 1930, p. 14 (Săcele: Căpitan Gheorghită); ION SASĂU DUCȘOARA, *În luncile soarelui. Folclor poetic din sudul Transilvaniei*, Brașov, CCP a județului Brașov, 1968, p. 469 (Purcăreni: *D-ale căpitan Gheorghită*); ELISABETA MOLDOVEANU-NESTOR, *Folclor muzical din Buzău*, București, Editura Muzicală, 1972, p. 38 (Lunca Jariștei - Siriu: *Gheorghilăș*); GHIZELA SULITEANU, *Folclor muzical din județul Brăila. Balada sau cântecul bătrânesc*, Brăila, CICPMAM a jud. Brăila, p. 425-433; Colecția C. Catrina (Vama Buzăului: Savai Căpitan Gheorghită).

22. Vezi nota 20, p. 158;

23. *Viata Săceleană*, Săcele-Brașov, nr. 1, 1930, p. 14.

24. OVID DENSUȘIANU, *Viata păstorească în poezia noastră populară*, București, EPL, 1966, p. 291.

24. EMILIA COMIȘEL, *Folclor muzical*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1969, p. 247-248.

25. Colecția C. Catrina, *Fișa de repertoriu: Nicolae Taftan, 68 de ani, Săcele, 18 iulie 1971*.

Punctând drumul oierilor bârșeni și cel al covășenilor, către bălțile Brăilei, am identificat totodată și Balada Gheorghilăș, culeasă din următoarele localități: Brașov: Săcele, Purcăreni, Bratocea, Vama Buzăului; Buzău; Lunca Jariștei - Siriu; Brăila: Salcia Tudor, Bereteștii de Jos.

26. MIHAI POP, *Cercetarea folclorică din Voinesti*, în "Aluta", vol. I, Sfântu Gheorghe, 1970, p. 267-273.

27. Idem, p. 272.

28. Idem; ibidem, p. 273.

29. GHEORGHE COREA, *O zonă folclorică mai puțin cunoscută: Gălăuțaș-Harhita*, în "Muzica", București, nr. 1, 1998, p.125.

30. GHEORGHE CIOBANU, *Despre factorii care înlesnesc evoluția muzicii populare*, în *Revista de Folclor*, București, nr. 1-2, 1956, p. 84.

31. C. CATRINA, fișa de teren (Voincești-Covasna, 14 III 1986).

32. TATIANA GĂLUȘCĂ-CRĂȘMARIU și colabor. - op.cit., p. 252, nota 3.

33. D. GUSTI, *Misiunea monografiilor sociologice*, în *Societatea de Măine*, Cluj, nr. 22 - 24, 1928, p. 400-401; CONSTANTIN CATRINA, *Arta populară și folclorul*, în *Cumidava*, vol. III, Brașov, Muzeul Județean Brașov, 1969, p. 563; N. DUNĂRE, *Criterii de zonare etnoculturală*, în *Ilfov - File de istorie*. București, Muzeul Județean, 1978, p. 511-526; CONSTANTIN BRĂILOIU, *Despre folclorul muzical în cercetarea monografică*, în *Opere*, vol. IV, București, Editura Muzicală, 1979, p. 71-92; GHIZELA SULITEANU, *Despre cercetările inter și intradisciplinare în etnomuzicologie*, în *Revista de Etnografie și Folclor*, București, nr. 1, 1992, p. 35-51.

Anexa

- ARPAD MADVAS, *Interferențe mioritice în arcul carpatic: "Floarea fără moarte"*, în *Calendar Literar*, Brașov, Asociația Scriitorilor din Brașov, 1970, p. 149-154.
- BALACI, EMANUELA ȘI BUCSAN, ANDREI, *Jocuri din Transilvania de sud. Monografie*, Brașov, CCP a jud. Brașov, 1969.
- BREDICEANU, TIBERIU, "Miorița" - studiu și culegere de folclor, în *Muzica*, București, nr. 4, 1974, p. 11-19; Idem, nr. 5, 1974.
- BUCUR, NICOLAE, *Aspecte privind folclorul păstoresc din Depresiunea Giurgiului și Ciucului*, în *Harghita*, august 1978, p. 10.
- BUCUR, NICOLAE, *Variante harghitene ale poemului "Ciobanul care și-a pierdut oile"*, în *Adevărul Harghitei*, Miercurea Ciuc, nr. 172, 3 august 1990, p. 2; Idem, nr. 173, 4 august 1990, p. 3.
- BUCUR, NICOLAE, *Imagini și simboluri în folclorul păstoresc harghitean*, în *Angustia 5*, Sfântu Gheorghe, Editura Carpații Răsăriteni, 2000, p. 231 - 240.
- CATRINA, CONSTANTIN, *Obiceiuri pastorale din zona Branului*, în *Astra*, Brașov, nr. 7, 1973, p. 14.
- CATRINA, CONSTANTIN, *Însemnări pe marginea unor culegeri de folclor muzical din județul Covasna*, în *Angustia 3*, Sfântu Gheorghe, Muzeul Carpaților Răsăriteni, 1998, p. 271 - 274.
- DICULESCU, FELICIA, *Folclorul muzical din Depresiunea Întorsura Buzăului - Materiale din Arhiva Institutului de Etnografie și Folclor "Constantin Brăiloiu"*, în *Angustia 3*, Sfântu Gheorghe, Muzeul Carpaților Răsăriteni, 1998, p. 223-270.
- DUNARE, NICOLAE, *Curbura Centrală a Carpaților, un centru de iradiere a baladei "Miorița"*, ms (8 iunie 1984). Colecția prof. dr. Nicolae Bucur.
- MUSLEA, ION, *George Piuș - folclorist și etnograf*, București, EPL, 1968.
- NICOLA, IOAN R., "Miorița" în secuime, în *Lucrări de Muzicologie*, vol. 10-11, Cluj-Napoca, Conservatorul de Muzică "Gh. Dima", 1979, p. 221 - 243.
- POȘ, MIHAI, *Cercetarea folclorică Voinești*, în *Aluta*, vol. I, Sfântu Gheorghe, Muzeul Sfântu Gheorghe, 1970, p. 267 - 273.
- RADULESCU, SPERANTA, *Cântecul. Tipologia muzicală. I. Transilvania Meridională*, București, Editura Muzicală, 1990.

Abstract

Considerations Concerning Some Customs of The Sheperds in South-Eastern Transilvania (Brașov and Covasna). Circulation and Stratification.

Specialised bibliography concerning the categories and the musical species, through wich the spiritual life of Romanian shepherds is shown in nowadays enough comprehensive.

Musical collections made in time prove especially through their theme and poetic-musical content not only the age but also the perpetuation for a long time of some songs, dance melodies and traditional customs about the native sheperds' life.

Sântilia (Săcele - Brașov) or the *Sântilie Fair* (Fundata - Bran), *Sântilie's Hora* (Voinești-Covasna) / once two countries? parties from all the Carpathians / are still considered to be "holidays" from our ancestors. At the same time, the Strings (instrumental melancholy Romanian folk songs) directly contributed to the sheperds specialized activity like: sheep's milking, milk coagulating, butter whipping or milk measuring etc.

Besides the "Miorița" ballad or the sheperds' poem "When the sheperd lost his sheep", the "Gheorghilaș" ballad or the "Căpitan Gheorghită" the outlaw who kills Macvei, the village administrator, is, in our opinion, a transplanted creation in Southern Transilvania through mediating the moving of flocks roads; the presence of the shepherds in Bârsa and Covasna in the "Brăila's pools" beeing also accompanied by the "Gheorghilaș" ballad, taken during the last year from Săcele, Purcăreni, Vama Buzăului (Brașov); Lunca Jariștei / Siriu (Buzău); Salcia Tudor, Bereteștii de Jos (Brăila).

Regarding the song itself, it seems that to its emancipation contributed not only our sheperds voyages, but also the participation of the fiddles from Buzău at horas and weddings from Voinești-Covasna, Întorsura and Vama Buzăului. Here it is a situation that must be researched "not only in the context of the folklore tradition of highlanders in Southern Transilvania, but also in its relations with the folklore in Vrancea and Buzău".

Dr. Constantin Catrina

DOINA OILOR Vasile Buzăoiu, 1976

Vasile Rob, 34 ani
Culoș. Trineu Felea

Molto rubato
Cimpoi

Constantin Catrina, Doag mi-e cântecul și jocul,
Brașov, 1982, p. 59.

Miorita

Recitativu (♩ = 96-104)

Mi-o-ri-tă, la-ie.
La-ie, bu-că la-ie.

De trei zi-le-n coz-ce
Gu-ra nu-ți mai ta-ce
Ori iar ba nu-ți pla-ce
Mi-o-ri-tă la-ie

La-ie, bu-că la-ie

Mioriță, laie,
Laie, buclăie,
De trei zile-n coză
Cura nu-ți mai lace.
Ori tarba nu-ți place,
Miorița, laie,
Laie, buclăie?
Său ești bolnavă?
Miorița, laie,
Laie, buclăie?

Culeg.: Ioan. R. Nicola

1050, mai 28

Int.: Alexe Bărdănaș, 81 ani

Com. Brețcu, jud. Covasna

Câte doruri sunt pe lume, Brașov, 1969, p. 55.

Ediție alcătuită și îngrijită de Prof. Viorel Ganea și Prof. Mihai Weber.